

Føroyar - Danmark á avgerandi vegamóti

Oddagrein

Tann 1. apríl í næsta ár, tvs. góðan mánað fyrri lögtingsvalið, verður eitt søguligt og møguleiga eisini politiskt áhugavert vegamót í føroyskari søgu. Tá eru nevniliga liðin 50 ár, síðani vit fingur heimastýrslógina.

EINGIN ivi er um, at føroyskir politikarar fara at brúka hetta høvið til at seta út í kortið á nýggjum. Og soleiðis sum stóðan er vorðin millum Føroyar og Danmark, er lítil ivi um, at tað fara at vera sterkar roddir frammi um at leggja enn størri sjógv millum hesar báðar partarnar av ríkinum, enn stóðan er í dag.

VIT siggja hetta longu nú á veljaratølunum, har loysingavongurin í føroyskum politikki tykist vinna størri og størri undirtøku.

SOLEIDIS sum danskir myndugleikar, tað verið seg embætismenn og politikarar hava og framvegis bera seg at móti Føroyum í løtuni, kann henda gongdin í veljaratølunum bert halda fram. Vit fáa eina polarisering millum samband og tjóðveldi.

Í OKKARA hugaheimi er eingin ivi um, at danskir myndugleikar eiga høvudsábyrgdina av tí stóðu, sum hevur tikið seg upp millum Danmark og Føroyar. Tað er eina og aleina dónskum myndugleikum fyrri at takka at tað loysnar meira og meira millum báðar ríkispartarnar. Gamani, er tað hetta, sum danir miðvist vilja, so er tað ein ærlig søk. Men tá er at spæla við opnum kortum og viðurkenna hetta.

KJARNIN í øllum hesum er tað misálit, sum er ikomið. Føroyingar flestir hava rætt og slætt mist álitið á Danmark og harvið hevur øll heimastýrisskipanin, sum vit hava livað undir í skjótt 50 ár, fingið eitt álvarsligt skot fyrri bógvin.

UTTAN mun til um tíðin er komin til at gera broytingar í Heimastýrslógini ella fáa heilt aðra skipan istaðin, so átti at borið til at bøtt uppá ta vanvirðiliga stóðu, sum er ikomin millum Føroyar og Danmark. Og her er eftir okkara tykki bert ein útvegur, og hon er, at danska stjórnin leggur kongin. Stjórnin má viðurkenna - at skal nakað gott koma burtur úr einum framtíðar samstarvi millum ríkispartarnar - so má hon taka á seg ábyrgdina av tí stóðu, sum er ikomin í kjalarværrinum á bankakreppu ol.

BANKAKANNINGIN kann neyvan ganga umaftur. Og soleiðis sum stóðan er vorðin, er alt trúvirði og álitið fokið. Tí vil eitt úrslit av bankakanningini, sum ikki gongur føroyingum á móti, verða at sammeta við einki annað enn eina krigsávbjóðing frá danskari síðu móti føroyingum. Tað einasta, ið danskir myndugleikar til kunnu gera í tí stóðu, sum teir sjálvir hava vart seg inn í í sambandi við bankakanningina, er at bjóða føroyingum eina virðiliga og heiðurliga loysn í øllum skuldarspurninginum.

TAD er jú avtalað, at samráðingar skulu vera millum stjórnina og landsstýrið um eitt nú allan skuldarspurningin í hesum árinum. Okkara áheitan á Nyrupstjórnina er tí henda: setið upp eina dagsskrá, sum inniheldur óhepnu fylgjurnar av tykkara egnu bankakanning og setið út í kortið eitt trýbyti av føroysku uttanlandsskuldini, har danski ríkiskassinn rindar ein trýðing, Den Danske Bank ein trýðing og Føroyar ein trýðing. Gongur stjórnin ikki við til slíka loysn, so eiga almennu Føroyar fyrri tað fyrsta at kanna møguleikan fyrri at ákæra Danmark fyrri altjóða dómstól - og her hetta ikki til - so at umhugsas samstarvið við Danmark á 50 ára degi Heimastýrisskipaninnar heilt av nýggjum.

FØROYSKI javnaðarflokkurin hevur roynt at varðveita sambandi við Danmark á ein fyrri bæði Føroyar og Danmark skilagóðan hátt. Tianverri kvetti danski javnaðarflokkurin við føroyska bróðurflokkinn, tá kreppan tók seg upp og vendi deyva oyrað til, tá føroyskir javnaðarmenn, sum stóru við stýrissl, royndu at sannføra flokksfelagar í Danmark um, hvat var skilabest at gera. Teir vildu ikki lurta. Ein avleiðing varð, at veljarin revsaði javnaðarflokkinn. Tað er annars síður millum javnaðarflokkar, at hesir royndu at verja og stuðla somu rættindi og politisku grundjónarmið uttan mun til landamær. Tíðin er komin til, at danskir javnaðarmenn - umframt at virða føroyingar - eisini geva partamonnum sínum í Føroyum gætur. Tí er tað nakar flokkur, sum kann byggja brýr millum ríkispartarnar, so er tað føroyski javnaðarflokkurin.

Sosialurin

Jan P. Syse deyður

Fyrrverandi norsk forsætisráðharrin Jan P. Syse andaðist í gjár, mikudagin, 66 ára gamal. Hann luttok í valvøkuni hjá Høgrí mánaðkvöldið, men gjørdist sjúkur týskvöldið. Hann fekk eina heilabløðing, og doyði stutt eftir at hann var innlagdur á Ríkissjúkrahúsið í Oslo.

Jan P. Syse, úr borgarlaga

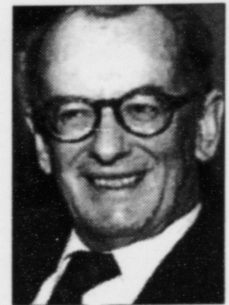
flokkinum Høgrí, var væl-dámdur sum politikari og persónur. Hann varð innvaldur á Stórtingið í 1973, og sat fram til stórtingsvalið mánaðagin, har hann ikki stóð á listanum.

Sum politikari er hann best kendur frá tíðarskeiðinum 1988 til 1993. Hann gjørdist forsætisráðharri í 1989, og sat við stjórnar-

leiðsluni í eitt knapt ár, til á heysti 1990. Hann var formaður í Høgrí frá 1988 til 1991.

Jan P. Syse var leiðari fyrri ein bólk av politikarum úr Høgrí, Kristiliga Fólka-flokkinum, Vinstra og Mið-flokkinum, ið royndi at fáa hesar flokkar til aftur at samstarva í komandi Stórtingskeiði.

jhg

...Vit mugu ikki seta oljufeløg-unum ov harðar treytir frá byrjan

Framhald av síðu 13

settu skilagóðar spurningar, sum avgjørt syndu, at teir høvdu roynt at seta seg inn í málið og eisini høvdu skilt tað.

-So tú ber ikki nakran ótta fyrri viðgerðini á tingi?

-Nei, heldur tvørturímóti.

-Sær tú ein vanda í, at tað verður kanska so nógv skrivað og tosað um hesa framtíðarvinnuna, sum vit ikki enn vita verður til nakað - at vit gloyma fiski-vinnuna og aðrar trupul-leikar í samfel-agnum?

-Tað er ein vandi í tí, at tú brúkar ov nógv kreftir uppá nakað, sum ikki er so aktuelt, og at tú gloymir at laga til ein fiskivinnupolitikk. Men tað er meira ein trupulleiki hjá teimum, sum fáast við fiskivinnu og fiskivinnupolitikk. Eg kann bert gleðast um, at vit arbeida við einum øki, har tað frá politiskari síðu er lagdur dentur á holla vitan og ráðgeving frá byrjan av - og at hetta verður verður skipað soleiðis, at vit fáa ein skilagóðan útvikling frá byrjan.

Nøgður við áhuga frá oljufeløgum

Hvat viðvíkur áhuganum frá oljufeløgum fyrri føroyska landgrunninum so er Herólvur Joensen nøgður. Hann er sannførdur um, at stóri áhugin m.a. er ein avleiðing av tí máttanum, sum oljufyrirseting og oljuráð-leggingarnevnd saman við myndugleikunum annars hava arbeitt uppá.

Í dag vísa millum 25 og 30 oljufeløg føroyska landgrunninum ans. Samanbera vit við bretska økið er talið á oljufeløgum, sum arbeida har nær um 60. Á norsku øki er tað gott og væl 20.

Herólvur Joensen vísir á, at vit eru eitt nýtt „frontier“ øki, og nøkur av teimum feløgum, sum arbeida á bretska landgrunninum, eru lítil feløg, sum arbeida saman við stórum samtøkum. Har eru tí helst nógv feløg, sum ikki hava sum part av síni virkisstrategi at gera fløgur í meira vágiligum økjum.

-Eg haldi vit eiga at gleðast um tey 25-30 feløgini, sum vísa áhuga, og at hesi eru millum heimsins størstu og mest serisus oljufeløg.

-Sær tú fyrri tað, at hesi verða uppaftur fleiri tá avtornar?

-Finna tey feløgini, sum fáa loyvi í fyrsta útbjóðing-arumfari, nakað, so verður talið enn hægri sigur Herólvur Joensen og vísir til danska orðafellið „Intet avler succes som succes“.

Hann vónar, at tað verða í hvussu er oman fyrri 20 feløg í 1. útbjóðing. Tað vóru 19 við í Lopra, og nú er talið millum 25 og 30, sum vísa ávísan áhuga. Av hesum eru 25 við í umhvørvisverkætlanini GEM.

-Talið vísir seg at vera spakuliga vaksandi og verða 30 við í fyrstu útbjóðing, so er tað bara frálíkt.

Avtala við danir

Hvussu hevur stjórnin á oljumáladeildini tað við dønum og teimum avtalum, sum eru gjørdar við danir í sambandi við oljuleiting ol.!

-Eg havi altíð lisið avtaluna við danir sum, at danir sleppa við uppá treytir sum øll onnur. At ein hevur sett kappingarføringsklausulin inn havi eg altíð mett sum, at teir mugu kvalifisera seg sum einhvør annar, men hinvegin, at vit hava bundið okkum til, at um teir eru kappingarførir, so kunnu vit ikki útløka teir, bara tí teir eru danir.

-Men er tað ikki eitt sindur øvugt at hava slíkt í eini avtalu. Tí eru danir kappingarførir, so fara vit sjálvandi at taka av teirra tilbøðum!

-Eg taki hetta bara sum, at føroyingar, tá vit fingur avtaluna um undirgrundina, vóru eitt sindur stórsinnaðir.

-Men er hetta ikki ein vandamikil melding út til altjóða oljuverðina - um vit vilja hava fríá kapping - at „serstakar“ reglur skulu galda fyrri danskar fyrirkur!

-Tað kann ein siga, men eg havi ongantíð lisið hesa avtaluna soleiðis, at vit skulu siga við altjóða oljuvinnuna, at tað eru nakrar serstakar reglur galdandi fyrri danskar fyrirkur. Hetta er sett í eina avtalu millum Føroyar og Danmark og eg taki tað bert sum eina binding frá føroyskari síðu, sum sigur, at um danir eru kappingarførir, so kunnu vit ikki diskriminera teir, bara tí teir eru danir.

Mugu fáa markið upp á pláss

-Hvørja stóðu hevur til spurningin um oljussamstarv við Noreg kontra Bretland, nú marknatrætan ikki er loyst!

-Eg vóni, at vit skjótast møguligt kunnu leggja hasa marknatrætuna við Bretland aftur um okkum, og at vit kunnu samstarva við bretska eins væl og við norðmenn og danir. Tað verða arbeids-øki, finna vit olju og gass nær Bretlandi, sum vit mugu tosa við bretska myndugleikar um. Og tað verður munandi lættari at loysa slík mál við bretska myndugleikar, um vit fáa markið avklárað.

-Hvørja áskodan hevur Herólvur Joensen um eitt alment føroyskt oljufelag?

-Eg haldi, at Oljuráðleggingarnevndin hevur gjørt eitt skilagott tilmáli um tað.

Eg ynski at gerast limur í

Navn:

Geta:

Byur/bygd:

AMNESTY INTERNATIONAL

Føroya Deild
Postboks 1075
FR-110 Tórshavn
Postgíro 56359

Kunngjørt verður fyrri ætt og vinum at

HJALMAR JACOBSEN
fyrrverandi bestýrari á Strond

andaðist týsdagin 16. september, 86 ára gamal.

Familjuna vegna

Ásleyg, Elin Súsanna, Ingun og Randi